

JEL Classification: G10; G15

Жердецька Лілія Вікторівна
д.е.н., доцент, завідувачка кафедри банківської справи
Батенєва Катерина Олегівна
студентка 4 курсу факультету фінансів та банківської справи
Одеського національного економічного університету
м. Одеса, Україна

МОДЕЛІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

У тезах виокремлено та проаналізовано ключові ознаки моделей організації та функціонування фінансових ринків. Досліджено основні показники фінансових ринків по країнах та обґрунтовано важливість їх розгляду. Надано рекомендації щодо дотримання окремих практик задля майбутнього розвитку фінансових ринків з урахуванням досвіду успішних економік.

Ключові слова: *фінансовий ринок, моделі фінансових ринків, банкоцентрична модель, банківські установи.*

У науковій літературі прийнято виділяти дві першочергові моделі фінансових ринків: європейську (європейсько-континентальну) модель або банківську; американську (англосаксонську) модель або ж небанківську; також варто відмітити існування змішаних моделей. Такий розподіл здійснюється залежно від першорядних організаційних та функціональних параметрів міжнародних фінансових ринків.

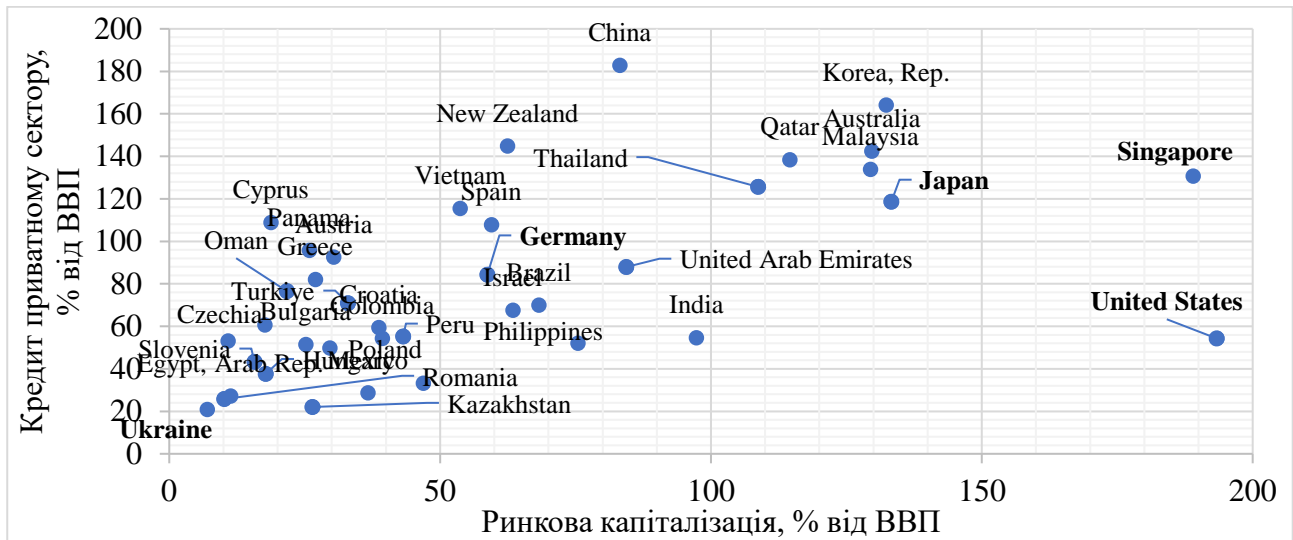
Розглянемо вирішальні ознаки моделей фінансового ринку. Європейській або банківській моделі властива визначна роль банків на ринку цінних паперів. Фінансування реального сектору відбувається здебільшого банківськими кредитами, що спричиняє великий вплив банківських установ на фірми та корпорації. Даній формі притаманні боргові інструменти ринку, а частка акцій, в свою чергу, зменшується. Завдяки тому, що визначну частину структури власності становлять вагомі корпорації, банки та держава, функціонування фондового ринку піддається значному впливу з боку банківських установ та державному регулюванню, що робить ринок сегментованим з явними бар'єрами виходу на нього.

Американська модель (небанківська або орієнтована на фондовий ринок) базується на порівняно меншому впливі банків, передусім, на реальний сектор, оскільки основним джерелом його фінансування є фондовий ринок, отже, переважаючим інструментом ринку є акції. На відміну від європейської моделі, структура власності акціонерного капіталу не є концентрованою, основну частину займають дрібні інвестори. Роль держави при таких умовах є мінімальною та незначною, а регулювання діяльності встановлюється саморегулюючими організаціями, тому спостерігається відкритість та різні можливості руху капіталу [1, с. 15-17]. Проте, багатьом країнам притаманна так

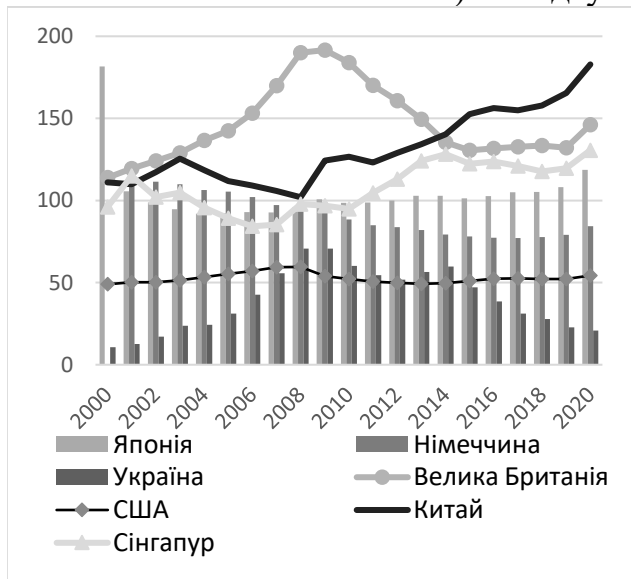
звана змішана модель фінансового ринку, яка увібрала в себе ознаки двох вищезазначених.

Для аналізу рівня розвитку та моделі організації та функціонування фінансового ринку, як правило, використовуються наступні показники (рис. 1):

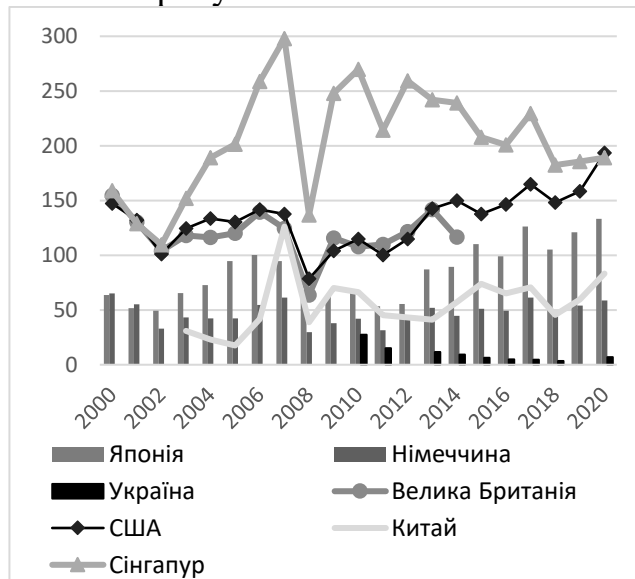
- внутрішнє кредитування приватного сектору банками у % до ВВП - Domestic credit to private sector by banks (% of GDP)
- ринкова капіталізація вітчизняних компаній, які зареєстровані на біржі у % до ВВП - Market capitalization of listed domestic companies (% of GDP).

А) За підсумками 2020 року

Б) Кредит приватному сектору, у % до ВВП

В) Ринкова капіталізація, % до ВВП

Рис. 1 Поділ країн за показниками фінансових ринків у період з 2000 по 2020 роки

Джерело: складено автором на основі даних [2].

Аналіз вищезазначених показників є надважливим, адже допомагає визначити рівень розвитку фінансового ринку. Проведемо дослідження на прикладі країн з яскраво вираженою банківською (Німеччина, Японія, Китай,

Україна) та небанківською моделями (США, Великобританія, Сінгапур) організації фінансових ринків.

Проаналізувавши дані, можемо виділити наступні тези: 1) у країнах з банкоцентричною моделлю організації фінансового ринку спостерігається значна частка кредитування приватного сектору банками і переважно скрізь цей показник зростає; 2) країни з небанківською (ринковою) моделлю показують досить високий показник капіталізації вітчизняних компаній та незначний показник кредитування банками; 3) неможливо не помітити зростаючі та досить значущі для глобального ВВП показники так званих “азійських тигрів”. Основною причиною ж є спрямування як на інвестиційний попит, збільшення кількості та капіталізації вітчизняних компаній на біржі, так і встановлення визначальної ролі банків на фінансових ринках.

Даний аналіз може свідчити про те, що банкоцентрична модель, особливо для України, є визначальною, оскільки на даному етапі розвитку вітчизняної економіки саме такий тип надасть можливість подальшого розвитку, адже державне регулювання допоможе закріпити роль банків в економіці та підвищити довіру до них у суспільстві, проте про входження впливових корпорацій на ринок України говорити досить важко, адже дана модель має велику кількість бар’єрів. Аналіз дає змогу надати деякі рекомендації для розвитку міжнародних фінансових ринків, а саме: по-перше, спрямовувати увагу не тільки на одну із наявних моделей, а використовувати їх в комплексі, беручи до уваги досвід США у легкому входженні на ринок маленьких інвестиційних компаній та досвід Німеччини в грамотному державному регулюванні; по-друге, аналізувати світові тенденції та вести макропруденційну політику для передбачення та перенесення економічних “шоків”, скориставшись досвідом Китаю у фінансову кризу 2008 року. Високий рівень заощаджень та інвестицій, значуща роль держави у банківському секторі, аналіз руху капіталу у попередні періоди і інвестиційна орієнтованість допомогли країні з незначним зменшенням економічного росту подолати кризу; по-третє, сприяти розвитку фондових ринків, адже саме він найкращим чином дозволяє профінансувати найбільш прибуткові та перспективні корпорації.

Список використаних джерел:

1. Шкварчук, Л. О. Фінансовий ринок : навч. посіб. К.: Знання, 2013. 382 с.
2. Статистика Світового банку. URL: <https://www.worldbank.org/uk/country> (дата звернення: 06.03.2023).
3. Regional economic outlook. Asia and Pacific: Global Crisis: The Asian Context – Washington DC. International Monetary Fund. May, 2009. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/REO/APAC/Issues/2017/01/07/Regional-Economic-Outlook-Asia-and-Pacific2> (accessed 06 March 2023).